

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра садово-паркового та лісового господарства**

«Затверджую»

Завідувач кафедри

_____ (Т.І. Мельник)
« ___ » _____ 202__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 12 Навчальна практика «Лісознавство»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність: 205 «Лісове господарство»

206 «Садово-паркове господарство»

факультет Агротехнологій та природокористування

(назва інституту, факультету, відділення)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма із дисципліни «**Лісознавство**» для студентів за напрямом підготовки 205 "Лісове господарство" та 206 «Садово-паркове господарство» (денна – повна, скорочена форма).

Розробники: асистент Пеньковська Л. В. (_____) (_____)
(*прізвище, ініціали*) (*підпис*)

Робочу програму практики схвалено на засіданні кафедри садово-паркового та лісового господарства.

Протокол від № ____ від « ____ » _____ 202_ року

Завідувач кафедри _____ (Мельник Т.І.)
(*підпис*) (*прізвище та ініціали*)

Погоджено:

Декан факультету _____ (І.М. Коваленко)
(*на якому викладається дисципліна*)

Декан факультету _____ (І.М. Коваленко)
(*до якого належить кафедра*)

Методист навчального відділу _____ (_____)

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 202__ р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство Напрямок підготовки	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність: 205 "Лісове господарство" 206 «Садово-паркове господарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів –		2019-2020-й	
		Курс	
Загальна кількість годин – 12		3-й, 1-й с.т.	
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –		5-й, 1-й с.т.	
		Лекції	
		Практичні	
	Лабораторні		
	Самостійна робота		
	Індивідуальні завдання:		
	Вид контролю: залік		
	Освітній ступінь: бакалавр		

1.1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Лісознавство – теоретична основа лісівництва і розглядає питання біології, екології та морфології лісу, лісової типології, вивчає закономірності природного поновлення, росту і формування лісу, особливості взаємодії деревних рослин та інших компонентів насаджень, процеси зміни порід, охоплюючи природу лісу в цілому. За образним висловлюванням “лісознавство – ключ до лісівництва”.

У сучасному науковому розумінні ліс – один із найважливіших компонентів біосфери, який забезпечує і підтримує екологічну рівновагу на планеті. В сучасних умовах значення лісознавства значно розширюється у зв'язку із загальнодержавним і міжнародним визнанням поліфункціональної ролі лісу – об'єкта цієї науки.

В умовах науково-технічного прогресу і небувалого антропогенного тиску на довкілля, лісові екосистеми, виконуюючи ряд унікальних середовищестабілізуючих функцій, відіграють неоціненну роль у нейтралізації шкідливої дії наслідків господарської діяльності людини, є незамінним фактором культурного і соціального значення та забезпечення сталого розвитку.

Програмою навчальної практики охоплені усі розділи курсу «Лісознавство», що передбачені навчальним планом. Навчальна практика із дисципліни «Лісознавство» для студентів II курсу ОС «Бакалавр» відображає весь цикл ознайомлення та вивчення законів росту й розвитку лісових насаджень, є основою ведення лісового господарства. Знання з лісознавства є науковою базою для низки фахових дисциплін: лісівництва, лісових культур, плантаційного вирощування лісу, захисного лісорозведення, та ін.

Форма підсумкового контролю – залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Лісознавство» – навчальна дисципліна для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» зі спеціальності 205 "Лісове господарство" та 206«Садово-паркове господарство».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зовнішні ознаки і морфологія лісу, взаємодія екологічних чинників і лісостанів, лісова типологія та поновлення лісу, значення лісосмін.

Мета. Опанування студентами комплексу знань з лісознавства: поняття про ліс, морфологію, географію, екологію, типологію, поновлення ріст і формування насаджень.

Завдання. Лісознавство–важлива ланка знань про природу лісу, закономірності росту і розвитку лісових насаджень, тому основним завданням для студентів є засвоєння практичних умінь і навичок робіт з лісознавства необхідних при вирішенні практичних завдань лісівництва, а саме принципів екологічно збалансованого управління лісами та оптимізацію лісокористування на засадах сталого ведення лісового господарства.

- Як результат вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати: основне поняття про ліс і його ознаки, морфологію, географію та екологію насаджень, біоекологічні риси головних порід-лісоутворювачів, та їхню вибагливість до екологічних чинників, таксони лісової типології та лісотипологічного районування, особливості процесів поновлення, закономірності росту й розвитку лісостанів та зміни порід.

вміти: використовувати методи і прийоми вирощування лісів оптимального складу і високої продуктивності з метою максимально ефективного отримання деревної продукції поряд із збереженням та покращенням їх захисних, водорегулюючих, водоохоронних, рекреаційно-оздоровчих, естетичних та інших корисних функцій. Навчитися застосовувати методи підвищення продуктивності лісостанів,

розробляти теоретичні і практичні засади для рубок лісу, спрямовані не лише на використання деревних ресурсів, а й відновлення лісу.

3. Програма навчальної практики

(Затверджено Вченою Радою СНАУ, протокол № ___ від _____ 20__ р.)

Модуль 1

1.1. **Поняття про природу лісу**

1.2. **Морфологія лісу**

1.3. **Екологічні чинники і ліс**

1.4. **Основи лісової типології**

1.5. **Поновлення лісу**

4. Теми та план практики

№ п/п	Тема та зміст заняття	Обсяг годин
1	МОДУЛЬ 1	
1.1	Інструктаж з техніки безпеки. Мета і завдання практики. Вимоги до оформлення матеріалів практики. Поняття про природу лісу <i>Зміст завдання:</i> ознайомитися з основними поняттями про природу лісу та особливості лісових дерев що вирости поза лісом Визначення лісу.	4
1.2	Морфологія лісу <i>Зміст завдання:</i> вивчення лісостану та його компонентів. Розглянути деревостан як основний компонент лісу та ознаки деревостану: походження, склад, форма, повнота, зімкненість, густота, бонітет, вік, товарність. Ознайомлення з морфологією лісового масиву.	2
1.3	Екологічні чинники і ліс – 2 год. <i>Зміст завдання:</i> Розглянути: зовнішнє середовище та його роль у житті лісу. Класифікація екологічних чинників, закономірність їхньої дії. Абіотичні і біотичні чинники. Ліс як явище географічне.	2
1.4	Основи лісової типології <i>Зміст завдання:</i> Вивчити завдання лісової типології. Ознайомитися з вченням про типи лісу.	2

1.5	Поновлення лісу <i>Зміст завдання:</i> ознайомлення з поняттями про поновлення лісу. Розглянути класифікацію способів поновлення лісу. Насіннєве природне поновлення лісу. Плодоношення дерев. Дозрівання і розповсюдження насіння. Початкові етапи поновлення.	2
	Разом:	12

5. Методи навчання

1. За джерелом знань:

1.1. *Словесні:* розповідь, пояснення, інструктаж.

1.2. *Наочні:* демонстрація, спостереження.

2. За характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний.*

3. За характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Репродуктивний.*

3.2. *Пояснювально-демонстративний.*

4. Активні методи навчання – екскурсії.

6. Методи контролю

В процесі проведення практики поточний контроль здійснюється в наступних формах:

Форми контролю	Терміни контролю
перевірка звіту з практики	в кінці практики
перевірка щоденнику	по ходу та в кінці практики
залік	в кінці практики

Вимоги до звіту

Кожен студент у кінці практики зобов'язаний представити:

звіт з практики, у якому повинна бути коротко і конкретно описана виконана студентом робота в період практики; який перевіряється, затверджується керівником практики і зберігається на кафедрі. Оформлений на папері формату

A4, обсяг 3-5 сторінок друкованого тексту, повинен мати наскрізну нумерацію сторінок, поточні щоденні записи та висновки.

Підведення підсумків практики

Підсумки навчальної практики підводяться у процесі складання студентом заліку керівнику практики.

Студенти, які виконали всі завдання згідно програми практики, оформили відповідно всім вимогам звіт, отримують залік в останній день практики.

Студент, який не виконав програму практики і отримав менш ніж 60 балів при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Результати складання заліку заносяться до екзаменаційної відомості, проставляються у заліковій книжці студента і журналі обліку успішності.

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Навчальна практика складається з 1 модуля. За кожний вид контролю студент отримує бальні оцінки, які сумуються в межах модулю і виступатимуть надалі складовою загальної бальної оцінки.

Рейтингова оцінка (РО) модульного контролю складається з:

РО вступ. Ліси України. Особливості ведення господарства - до 20 балів;

РО класифікація рубок головного користування - 20 балів;

РО вибіркові рубки. Наближене до природи лісівництво - до 20 балів;

РО . Суцільні рубки - до 15 балів;

РО Поступові рубки - 15 балів;

РО оформлення звіту практики - 10 балів.

Підсумкова оцінка визначається шляхом переведення викладачем сумарного модульного балу з дисципліни у традиційну академічну оцінку національної шкали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Основна

1. Свириденко В.Є. Лісівництво: підручник / В.Є Свириденко, О.Г. Бабіч, Л.С. Киричок; за роф. В.Є. Свириденка. – Київ: Арістей, 2004. – 544 с.
2. Свириденко В.Є. Практикум з лісівництва: навч. Посібник / В.Є Свириденко, Л.С. Киричок, О.Г. Бабіч; за роф. В.Є. Свириденка. – Київ: Арістей, 2006. – 416 с.
3. Швиденко А.Й. Лісознавство: підручник / А.Й. Швиденко, Б.Ф. Остапенко – Чернівці: Зелена Буковина, 2001. – 354 с.
4. Швиденко А.Й. Лісівництво: підручник / А.Й. Швиденко. – Чернівці: Рута, 2004. – 302 с.

Допоміжна

5. Остапенко Б.Ф. Лесоводство и лесомелиорация / Б.Ф. Остапенко, А.Й. Швиденко. – Киев: Вища школа, 1989. – 309 с.
6. Мелехов И.С. Лесоведение: учебник для вузов / И.С. Мелехов. – М.: Лесн. Пром-сть. 1980. – 480 с.
7. Погребняк П.С. Общеелесоводство: учеб. Пособ. Для студ. Вузов / П.С. Погребняк – М.: Колос, 1968. – 410 с.

8. Морозов Г.Ф. Учение о лесе / Г.Ф. Морозов– М.; Л.: Гослесбумиздат, 1924. – 406 с.
9. Бельгард А.Л. Степное лесоразведение. / А.Л. Бельгард. – М.: Лесн. Пром-сть, 1971. – 316 с.
10. Остапенко Б.Ф., Ткач В.П. ЛісоватипологіяУчб. Посібник ч-2. Харків 2002 – 180с.

Інформаційні ресурси

1. З історії лісового господарства України // dklg.kmu.gov.ua.
2. Лісовий кодекс України ро 21.01.1994 №3852-ХІІ // zakon1.rada.gov.ua.
3. Український лісовод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lesovod.org.ua>
4. Про затвердження Державної програми «Ліси України» на 2002–2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 №581 // zakon1.rada.gov.ua.